EUROPAN 4

BOUWEN VAN DE STAD OP DE STAD/CONSTRUCTING THE TOWN UPON THE TOWN

TRANSFORMATIE VAN STEDELIJKE GEBIEDEN/
TRANSFORMATION OF CONTEMPORARY URBAN SITES

IN NEDERLAND VIJF WINNAARS EN VIJF EERVOLLE VERMELDINGEN
FIVE WINNERS AND FIVE HONOURABLE MENTIONS IN THE NETHERLANDS

INSPIRATIEBRONNEN EN ACHTERGRONDEN
SOURCES OF INSPIRATION AND BACKGROUNDS

TUSSEN ORDE EN AVONTUUR, EEN ANALYSE
AMIDST ORDER AND ADVENTURE, AN ANALYSIS

NAi Uitgevers/Publishers

DE NEDERLANDSE LOCATIES, HET JURY-OORDEEL, INTERVIEWS MET DE WINNAARS, DE OOGST VAN EERDERE PRIJSVRAAGRONDEN, EEN VRAAGTEKEN BIJ HET THEMA EN NEDERLANDSE WINNAARS IN HET BUITENLAND/*THE DUTCH LOCATIONS, THE JURY REPORT, INTERVIEWS WITH THE WINNERS, THE OUTCOME OF PREVIOUS COMPETITIONS, RESERVATIONS ABOUT THE THEME, AND AWARD-WINNING DUTCH PARTICIPANTS ABROAD*

DEN HAAG

locatie ERASMUS ZONE/Deze locatie is goed in te passen in het Europan-thema. Het gebied is met zijn enclave-karakter en informele kwaliteiten kenmerkend voor de periferie.

Volgens de jury moet een toekomstige nederzetting op deze locatie, welke oplossing men ook kiest, niet worden opgevat als een buurtschap of dorp. Het is veel meer een fragment, dat zijn betekenis ontleent aan de relatie tot andere fragmenten. Dit sluit gemeenschapsvorming niet uit, maar dan eerder in experimentele dan traditionele zin. De locatie zou een interessant proefveld kunnen worden voor informele vormen van toeëigening en ongedwongen sociale relaties, met een uniek kassenlandschap als medespeler en decor. Het nogal conventionele en commerciële programma dat de gemeente voor het gebied heeft ontwikkeld, doet volgens de jury geen recht aan de aanwezige mogelijkheden. Zij hoopt dan ook dat de gemeente bij de verdere ontwikkeling van het gebied de resultaten van de prijsvraag mede in overweging zal nemen.

LOCATION ERASMUS ZONE/The location here was very well suited to the Europan theme. With its enclave-like character and informal features, the area is typical of the periphery. The jury felt that whatever solution was selected any future settlement on the location must not be seen as a neighbourhood or a village but as a fragment deriving its significance from its relationship with other fragments. This does not exclude the creation of a separate community, but it should be experimental in nature rather than traditional. The location could become an interesting proving ground for informal types of appropriation and unforced social relationships, with the unique glasshouse landscape serving as both fellow actor and stage-setting. The rather conventional and commercial plan drawn up for the area by the local authority itself does much less than justice to the opportunities the location provides. The jury therefore hope that the local authority will take the results of this competition into account in any further development of the area.

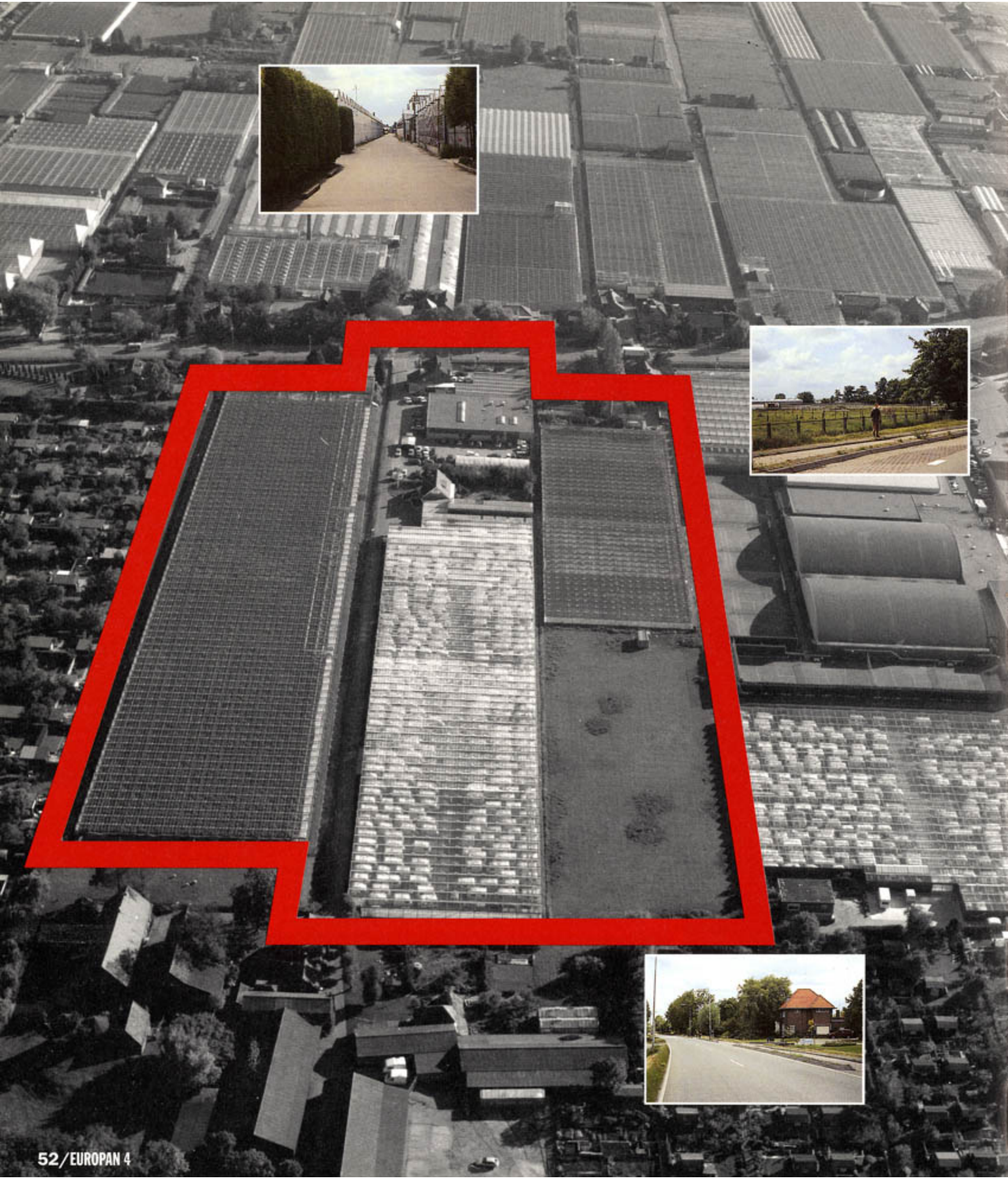

DEN HAAG

OEI!

Peter Verschuren, stedenbouwkundige bij de dienst Ruimtelijke en Economische Ontwikkeling van de gemeente Den Haag:

'Vereerd! Twee prijzen en twee eervolle vermeldingen voor onze locatie in het Haagse Wateringse Veld. De prijsuitreiking is een vrolijke bijeenkomst: veel jonge architecten en veel goede berichten over de kwaliteit van het werk, en veel kennissen.
Even verward: hoe kunnen twee prijswinnaars op één locatie een plek krijgen?
Verbaasd, bij die ene prijswinnaar, over de terugkeer van het megablok in een uitbreidingswijk. Een moment schrikken: hoe moeten we dit nu inpassen?
De kick: er wordt werkelijk geëxperimenteerd (dat wilden we op deze plek, nu de opdrachtgevers helpen door te zetten!): je auto voorrijden op de zesde verdieping; een centrale zonneboiler die water per aquaduct naar de bewoners brengt.
Verrast, door de aardige eervolle vermeldingen - kunnen we die ook inpassen?
Nieuwsgierig, naar meer toelichtend materiaal, en ook nieuwsgierig naar de andere plannen, vooral naar die enorme hoeveelheid voor "onze" Europan-locatie (Zou het de perfecte rechthoekige vorm van de locatie zijn, zonder enig obstakel, de *tabula rasa*, die de aantrekkingskracht voor de deelnemers is geweest?)

Oei, de Frans-Belgische winnaars spreken uitsluitend Frans, terwijl het spreken van Engels binnen de Ontwikkelingscombinatie Wateringse Veld al geen onverdeeld genoegen is. Moet op te lossen zijn.

De eerste vergadering, met iedereen rond de tafel die binnen de Ontwikkelingscombinatie en aanverwante gemeentelijke diensten iets met de Europan-locatie van doen gaat krijgen. Slechts drie mensen hebben een klein beetje informatie in de vorm van nog weinig zeggende zwart-wit kopieën met het jury-commentaar.
Iedereen heeft de klok horen luiden.
Niemand weet er echt iets van. Chaos, dreigende taal, bezwerende pleidooien.

Uiteindelijk overheerst de sfeer van uitdaging. We gaan de architecten uitnodigen om meer inzicht en informatie te krijgen.
Europan werkt.'

OOPS!/*Peter Verschuren, town planner at the Department of Planning and Economic Development of the municipality of the Hague:*

'Honoured! Two prizes and two honourable mentions for our location in the Hague's Wateringse Veld, in the Hague. The award ceremony was a cheerful occasion: many young architects and many good reports on the quality of the work, and a lot of friends. A little confused: two winners for one location? Surprised at the one award - the return of the mega-block in a development area. A moment of shock: how should we adapt this to the existing situation? The kick: this is a genuine experiment (we wanted to experiment on this location, now we have to help the clients to persevere!): driving up to the sixth floor; a central solar water heater which conveys water to the occupiers via an aqueduct. Surprised, by the quality of entrants with honourable mentions - can we fit them in too? Curious, as to more explanatory material, and also curious about the other plans, especially the enormous amount of attention for "our" Europan location (was it the perfect rectangular form of the location, without any obstacles, the "tabula rasa", which attracted the participants?)

Oops, the French-Belgian winners only speak French, while speaking English in the Development Company Wateringse Veld was not an unqualified pleasure. There must be a solution to this.

The first meeting, with everyone round the table who will be involved in any way with the Europan location within the development company and the related municipal services. Only three people have any information at all, in the shape of a few rather vague black and white copies of the jury's comments. Everyone thought they knew what was going on but no-one really did. Chaos, threatening language, earnest pleas.

Finally the sense of the challenge has predominated. We are going to ask the architects for more insight and information. Europan works.'

PLANBESCHRIJVING/Evenals het natuurlijke landschap, kent ook het kunstmatige landschap een geologische structuur. Met dit ontwerp wordt gepoogd de sporen in het bestaande landschap in overeenstemming te brengen met de geest van de plek.
De duidelijke grenzen, het landschap en een centrale kas vormen de bindende elementen van het plan. De grenzen van de locatie zijn helder gedefinieerd door een aquaduct en een hoger gebouw aan de zuidzijde. Het landschap gaat onder het aquaduct door en gaat daar over in een gebied met vrijstaande woningen. Het landschap houdt op bij de centrale kas, de bestaande oude kas die is gesloopt en opnieuw is opgebouwd op een hoger niveau. De kas structureert de belangrijkste sociale functies op de locatie (o.a. een 'volière' voor kinderen). Ook de woningen zijn in dialoog met de natuur, hetgeen het meest zichtbaar is in de glazen vloeren boven het landschap. De relatie tussen openbare en privé-ruimte is vastgelegd in de 'ontspanningsruimte' in en om de centrale kas.
Het woongebied bestaat uit willekeurig geplaatste groene huizen die als kubussen zijn gesitueerd tegen een schemerige wand, die energie tot stand brengt tussen hemel en aarde.
Er is voorzien in een 'bioklimatologisch' verwarmingssysteem. De kas kan worden beschouwd als verwarmingsbron. Warmte kan ook worden verkregen door de wand met zwarte panelen waardoor water circuleert. Het aquaduct verbindt de verschillende plekken en verdeelt de energie.

DESCRIPTION OF THE PLAN/An artificial landscape can possess a geological structure in the same way as a natural landscape. This design attempts to ensure that the traces left on the existing landscape are in harmony with the spirit of the site.
The well-defined boundaries, the landscape and the central glass-house form the connective elements of the plan. The boundaries of the location are clearly defined by an aqueduct and a taller building on the south side. The landscaping extends under the aqueduct and develops into an area of detached houses. The landscaping ends at the central glass-house, the old glass-house previously existing on the location but demolished and rebuilt at a higher level. The glass-house houses the most important social activities on the location, and includes an 'aviary' for children.
Even the houses conduct a dialogue with nature, as is most visible in the glass flooring over the landscaping. The relationship between public and private space is defined and there is a 'leisure area' in and around the central glass-house.
The residential area consists of randomly placed green coloured houses situated like cubes against a dark wall, generating a feeling of tension between heaven and earth.
It is envisaged that there will be a 'bioclimatological' heating system. The greenhouse can be considered to be a source of heating. Heat can also be derived from black panels on the wall with water circulating through them. The aqueduct connects the different sites and distributes energy.

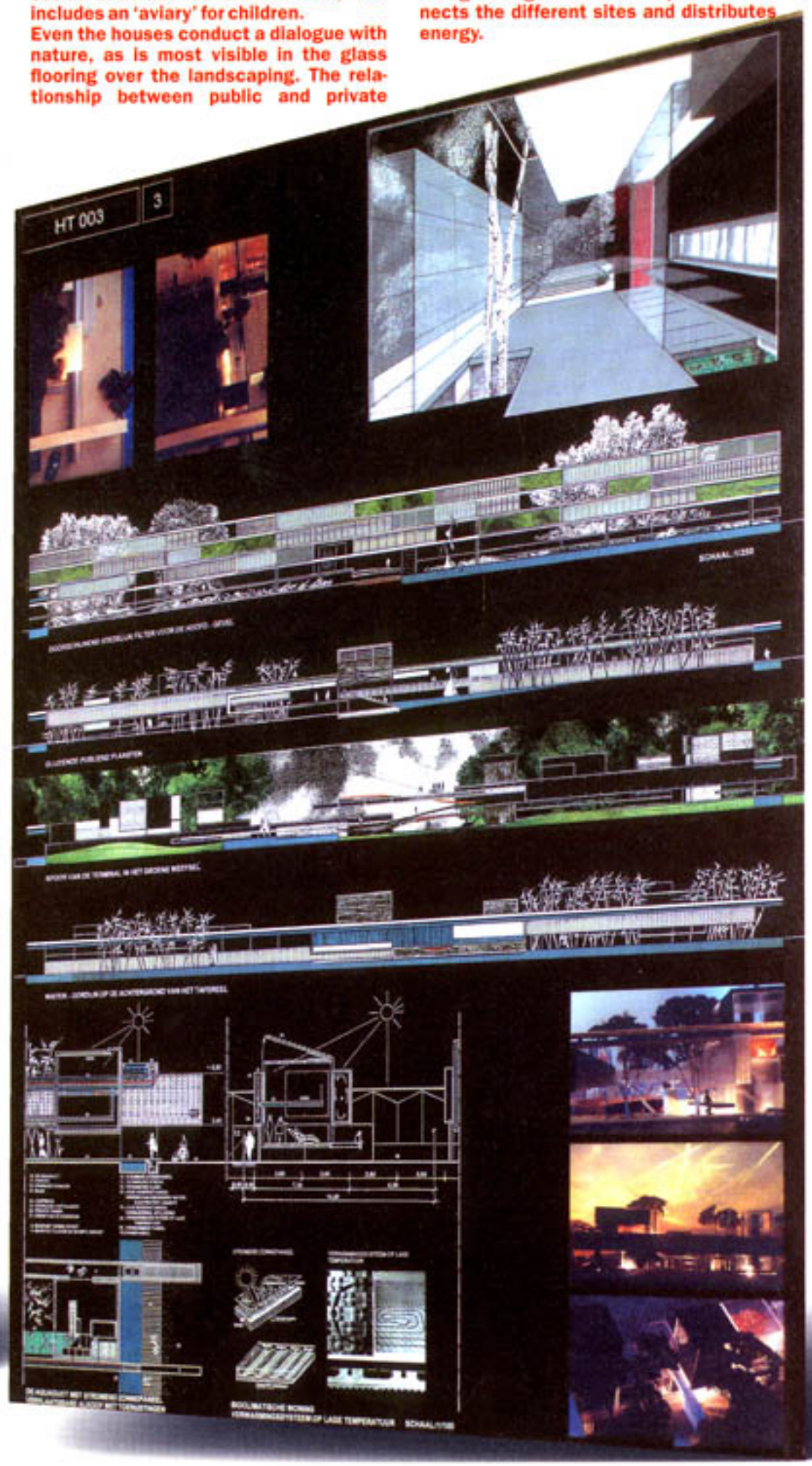

HT 003

PRIJSWINNAAR

PRIZE WINNER

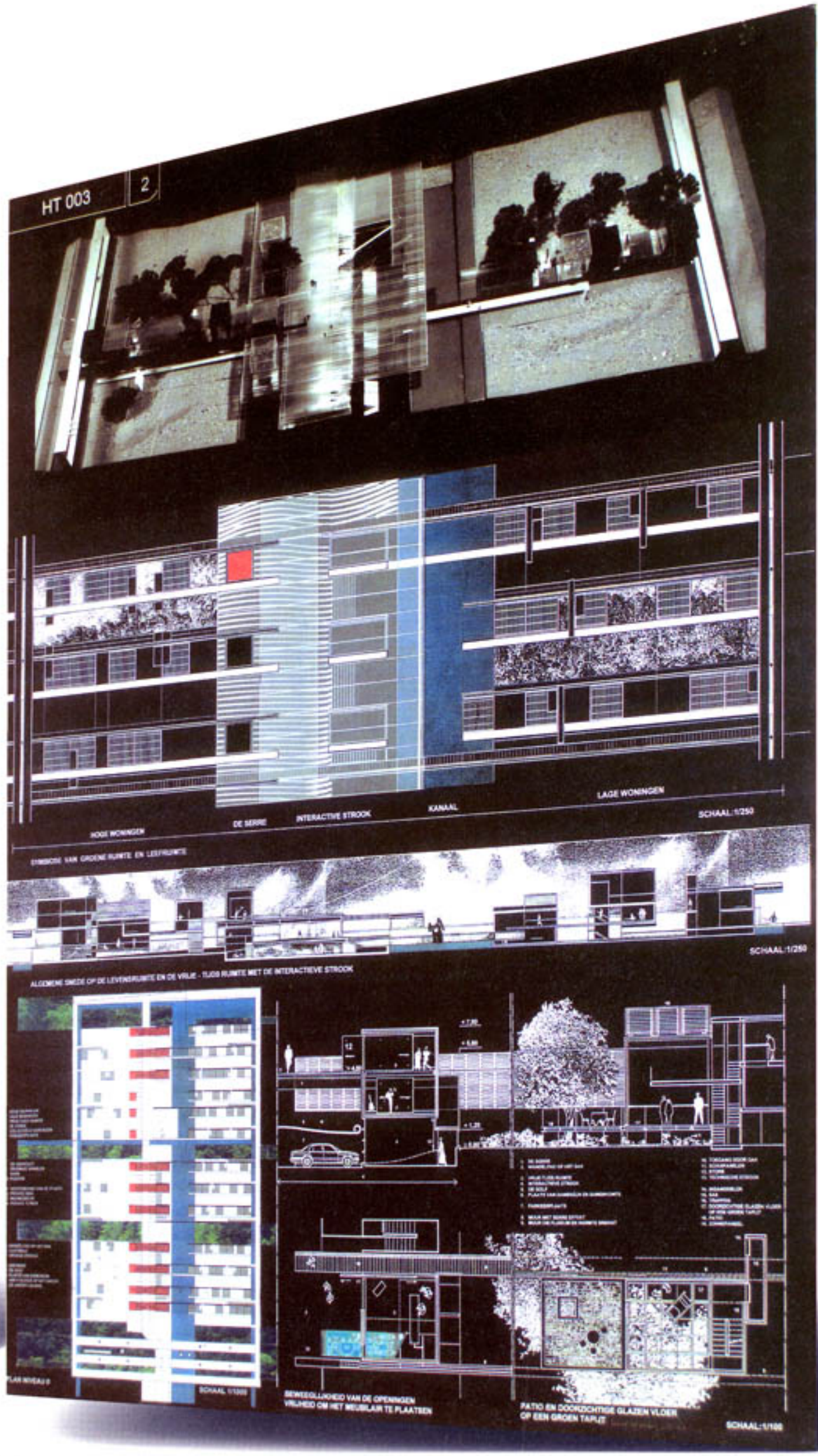

JURY-OORDEEL/HT 003/De inzender weet uit de synthese van woningen, recreatieve elementen en collectieve en publieke ruimten iets heel nieuws te scheppen. Op intelligente wijze worden daarbij bestaande elementen getransformeerd, zoals de serre en de drainagekanalen, die tot aquaduct zijn verdubbeld. Het hele plan is doordrenkt van een ecologisch en waterhuishoudkundig denken, getuige ondermeer een ingenieuze waterkringloop. Deze benadering wordt op professionele, zelfs virtuoze wijze op alle niveaus van het plan doorgezet. Interessant is ook hoe de privé-ruimte van de woningen wordt verlengd tot in de serre als 'vrijetijdsruimte', met als opmerkelijk detail de glazen vloeren in de woningen.

Jammer is dat het plan, inclusief de toelichting, gebukt gaat onder een zekere ontoegankelijkheid, waardoor het moeilijk te beoordelen is op consistentie en realiseerbaarheid. Toch werd de jury steeds opnieuw geïntrigeerd door de rijkdom aan ideeën en verleid tot nadere studie, waarbij ze gaandeweg overtuigd raakte van de kwaliteiten van het plan. Zij besloot het plan een prijs toe te kennen.

JURY ASSESSMENT/HT 003/ This competitor manages to create something entirely new by synthesizing dwellings, recreational features and collective and public spaces. Existing features are intelligently transformed, for example the greenhouse and the drainage canals doubling as an aqueduct. The whole plan is permeated by considerations of ecology and water management, witness for example an ingenious water recycling system. This approach is carried through at all levels of the plan in a professional, even virtuoso way. It is also interesting to see how the private space in the dwellings is extended into the greenhouse as 'leisure space', a particularly striking detail being the dwellings' glass floors. Unfortunately the plan and its accompanying explanatory material suffer from a certain inaccessibility, making it difficult to assess its consistency and practicability. Nonetheless the jury was once again intrigued by the wealth of ideas and thus charmed into further study, in the course of which they became convinced of the plan's merits. They decided to award the plan a prize.

MARJOLIJN BOUDRY EN PIERRE BOUDRY

Het Frans-Belgische duo Pierre Boudry (B/1966) en Marjolijn Boudry (B/1965) waren bij deze Europan-prijsvraag de enige buitenlanders die van de jury voor hun ontwerp het predikaat 'prijswinnaar' kregen. Zoals uit de curricula vitae van de beide architecten valt af te leiden, verrichten zij reeds tien jaar lang onderzoek op het gebied van architectuur en stedenbouw, onder andere door deelname aan een twintigtal prijsvragen. *tekst/ text: Dieuwke van Ooij*

DE GEOLOGIE VAN HET KUNSTMATIGE

De Nederlandse natuur, keer op keer door de mens in cultuur gebracht, inspireerde Pierre Boudry en Marjolijn Boudry tot hun ontwerp voor de Haagse locatie van Europan 4. *Pierre Boudry*: 'De polders, land overwonnen op de zee, zijn knappe kunstgrepen van de mens, waarbij de geologie van het kunstmatige landschap in een nieuwe artificiële omgeving wordt getransformeerd.' De twee architecten verbinden in hun plan de kunstmatige ingrepen in de natuur met de moderne, technische wensen van de hedendaagse gebruikers. Hun prijswinnend ontwerp 'Woonterminal voor de stad Den Haag' laat een centraal gelegen getransformeerde kas zien, die het bindende element vormt in het landschap. De locatie wordt aan de zuidzijde begrensd door een aquaduct en een hoog gebouw. Het landschap blijft op deze wijze redelijk ongeschonden; het glijdt als het ware onder het aquaduct door. In de bestaande oude kas, die is gesloopt en opnieuw opgebouwd op een hoger niveau aan de andere zijde van de locatie, zijn de sociale functies voor de wijk ondergebracht. Ook de los geplaatste woningen zijn direct verbonden met de natuur, bijvoorbeeld door een glazen vloer boven het landschap. Verder is het plan voorzien van een 'bioklimatologisch' verwarmingssysteem, maar energie kan ook worden onttrokken aan de wand met zwarte panelen waardoor water circuleert.

Het project dat de beide Boudry's presenteren en de taal waarvan zij zich bedienen, zijn niet erg toegankelijk. Hier wordt een nieuwe taal gesproken en worden nieuwe ideeën ontwikkeld. Alleen degene die zich in de ontoegankelijke materie verdiept, vindt de sleutel tot hun theorieën. Maar wat is hun drijfveer? 'Alles wat ons omringt', antwoordt het tweetal. 'De dingen, de mensen, de natuur, de ontwikkelingen en alles wat er aan ideeën ontstaat bij het lezen van een programma van eisen. Dat inspireert ons. We gaan terug tot de kern van het probleem om een antwoord te kunnen geven op de vraagstelling.'

DE HOLLANDSE AANPAK KOMT OVEREEN MET ONZE GEVOELENS

Het prijswinnend ontwerp van Pierre Boudry en Marjolijn Boudry concentreert zich meer op ecologische en filosofische aspecten dan op esthetische vormen. Ook hierin nemen de architecten een bijzondere plaats in. Toch gaat het bij hen niet uitsluitend om abstracte theorieën, gezien de talloze praktische gebruiksmogelijkheden van de wijk die zij de toekomstige bewoners aanreiken. Dit is immers een voorwaarde om bij Europan tot prijswinnaar te worden uitgeroepen.

De keuze voor een inzending voor het kassengebied bij Den Haag was volgens de architecten niet toevallig. 'Wij hebben deze locatie gekozen omdat de probleemstelling van het thema van Europan 4, "Bouwen van de stad op de stad", zo goed paste in het programma voor de Erasmus zone. In alle opzichten vormt de herstructurering van bestaande gebieden de belangrijkste opgave voor deze tijd. Het kassengebied bij Den Haag is bovendien erg mooi en wij wilden een voorstel doen dat de schoonheid van deze plek goed tot zijn recht laat komen.'

Het blijft moeilijk voorstelbaar dat voor de vooruitstrevende ideeën van de Boudry's geen van de zeven locaties geschikt zouden zijn die in Frankrijk werden aangeboden, het land waar ze 'thuis' zijn. 'In het kader van een Europese prijsvraag vonden wij het juist interessant en voor de hand liggen om in een ander Europees land mee te doen dan in Frankrijk of België. Onze keuze werd daarom bepaald door de locatie en niet door het land. Het feit dat wij in Nederland terechtkwamen, was voor ons alleen maar een prettige bijkomstigheid omdat wij aan Nederland goede herinneringen hebben. Vroeger kwamen wij er vaak. Tegelijk heeft de manier waarop hier grootschalige projecten worden aangepakt ons altijd aangesproken, omdat deze overeenkomt met de manier waarop wij denken en werken.'

De jury had veel waardering voor het nieuwe concept voor wonen en werken dat de twee architecten, die zijn opgeleid aan het Waalse architectuurinstituut in Tournai, in hun ontwerp ontwikkeld hadden. De wijk, opgebouwd uit verspreid geplaatste groene kubussen, is aan de ene kant uiterst geavanceerd omdat alle technische mogelijkheden van de computertechniek worden geïntroduceerd, maar tegelijkertijd biedt het de bewoners de gelegenheid in volle harmonie met de natuur te leven. Twee elementen die elkaar tot nu toe eerder leken uit te sluiten dan aan te vullen. In de toekomstvisie van de Boudry's zullen de bewoners van hun wijk steeds meer thuis gaan werken. Ook hiermee is rekening gehouden. De getransformeerde kas doet dienst als sociaal trefpunt om de vereenzaming van de bewoners als gevolg van het computertijdperk tegen te gaan. Ook dat zijn twee elementen, individualisering en socialisering, die elkaar tot nu toe nauwelijks verdroegen.

Omdat niemand kan overzien hoe snel de techniek en daarmee de eisen en wensen van de gebruikers in de toekomst zullen veranderen, zijn het eerder woondozen dan huizen geworden die Pierre Boudry en Marjolijn Boudry presenteren. Een huis laat zich niet makkelijk transformeren, als basiselement leent een doos zich daar veel beter voor. 'De woonterminal', zoals zij hun project noemen, 'bestaat uit een tijdelijke ruimtelijke gelaagdheid van netwerken en communicatieve verbindingen die mettertijd kan worden veranderd. De terminal kan worden aangepast aan en vertaald naar het gedrag en de leefgewoonten van de bewoners.'

Hoewel de complexiteit van het plan en het futuristische concept anders doen vermoeden, was het niet de bedoeling van de architecten om het karakteristieke kassenlandschap geweld aan te doen: 'We wilden de bestaande elementen onderbrengen in een ruimtelijke logica die in harmonie is met de geschiedenis en de uitstraling van deze plek. "Woonterminal voor de stad Den Haag" laat in grote lijnen zien wat wij produceren in ons atelier voor architectuur en stedenbouw.' Naast gemeenschappelijke opdrachten hebben de architecten ieder hun eigen bureau, Pierre in Parijs en Marjolijn in het Belgische Froyennes.

THE GEOLOGY OF THE ARTIFICIAL/The French-Belgian duo, Pierre Boudry and Marjolijn Boudry were the only foreigners designated as 'prize winners' by the jury of this Europan competition for their design. As can be inferred from the curricula vitae of both architects they have been conducting research in the field of architecture and urban design for the past ten years, including participation in some twenty competitions.

The Dutch countryside, cultivated by man over and over again, inspired Pierre Boudry and Marjolijn Boudry's design for the Europan 4 location in the Hague. *Pierre Boudry:* 'The polders, land reclaimed from the sea, the ingenious skills of man whereby the geology of the artificial landscape is transformed into a new artificial environment.' In their scheme the two architects combine the artificial interventions in nature with the modern, technological demands of the present-day users. Their prize-winning design 'Housing Terminal for the Hague' shows a centrally-located transformed glasshouse forming a linking element with the landscape. To the south the location is bordered by an aqueduct and a high-rise building. In this way the landscape remains reasonably intact; it glides as it were underneath the aqueduct. The existing, old glasshouse which has been demolished and rebuilt at a higher level on the other side of the location, houses the social functions of the district.

The separately situated housing is also directly linked with nature, through a glass floor above the landscape for example. The plan also has a 'bio-climatological' heating system, but energy can also be abstracted from the wall with black panels through which water circulates.

The project which the Boudrys present and the language which they use are not particularly accessible. A new language is being spoken here and new ideas developed. Only those prepared to delve into the inaccessible material will find the key to their theories. But what is their motivation? 'Everything around us', replies the couple, 'Objects, people, nature, developments and all the ideas which emerge when reading the schedule of requirements. These inspire us. We seek out the crux of the problem in order to address the question at hand.'

The prize-winning design by Pierre Boudry and Marjolijn Boudry concentrates more on ecological and philosophical aspects than on aesthetic forms. Here, too, the architects adopt an unusual approach. Yet they are not solely concerned with abstract theories given the countless application possibilities of the district, which they pass on to future residents. This is, after all, one of the conditions for winning the Europan competition.

Choosing to submit an entry for the glasshouse area near the Hague was no accident according to the architects. 'We chose this location because the challenge of the theme of Europan 4 "Constructing the Town Upon the Town" fitted in the programme for the Erasmus zone so well. In all respects the restructuring of existing areas is the most important task of these times. Moreover the glasshouse area near the Hague is very beautiful and we wanted to submit a proposal which did justice to the beauty of the spot.'

It remains difficult to imagine why none of the seven locations available in France, their 'home', was considered suitable for the progressive ideas of the Boudrys. 'Within the framework of a European competition we found it both interesting and natural to compete in another European country rather than in France or Belgium. Our choice was therefore determined by the location and not by the country. The fact that we ended up in the Netherlands was simply an added bonus because we have fond memories of this country which we have frequently visited in the past. At the same time the way in which large-scale projects are tackled in the Netherlands has always appealed to us because it corresponds with the way in which we work and think.'

The jury was highly appreciative of the new concept for living and working which the two architects, who trained at the Walloon Institute of Architecture in Tournai, developed in their design. The district, built up of dispersed, green cubes, is on the one hand highly advanced because all the technological applications of computer engineering have been introduced, but at the same time it offers occupants the opportunity of living in complete harmony with nature. Two elements which, until now, have seemed to preclude rather than complement each other. In the Boudrys' vision of the future the inhabitants of their district will increasingly become home-based workers. This aspect has also been taken into consideration. The transformed glasshouse serves as a social meeting point in order to counteract the social isolation resulting from the computer age. Here again, are two elements, individualization and socialization, which, up to now, were hardly compatible.

Because no-one can calculate how quickly technology - and with it the demands and wishes of the occupants - will change in the future, Pierre Boudry and Marjolijn Boudry present housing cubes rather than houses. A house is not easily transformed, a cube as a basic element is more suitable in this respect. 'The Housing Terminal', as they call their project, 'consists of a temporary, spatial, stratification of networks and communicative connections which can be altered in the course of time. The terminal can be adapted and interpreted according to the behaviour patterns and the lifestyles of its occupants.'

Although the complexity of the plan and the futuristic concept would suggest otherwise, the architects did not intend to violate the characteristic glasshouse landscape. 'We wanted to accommodate the existing elements in a spatial logic in harmony with the history and the characteristic atmosphere of the place. "Housing Terminal for the Hague" demonstrates the tenor of what we produce in our studio for Architecture and Urban Design.' In addition to joint assignments the architects each work in their own firms, Pierre in Paris and Marjolijn in Froyennes in Belgium.